

RS 545 - Revisjon av målinger av og opplysninger om virkelig verdi

(Denne RS-en ble opprinnelig vedtatt av styret i DnR 27.01.2004 for revisjon av regnskap for perioder avsluttet 1. januar 2004 eller senere. Standarden er justert i samsvar med risikostandardene og gjelder for revisjon av regnskaper for perioder som begynner per eller etter 1. januar 2006.)

Innhold	Punkt
Innledning	1 – 9
Revisors forståelse av foretakets prosess for å bestemme virkelig verdi og hvilke opplysninger som skal gis om virkelig verdi, og av relevante kontrollaktiviteter, samt revisors vurdering av risiko i denne forbindelse	10 – 16
Vurdering av hensiktsmessigheten av målinger av og opplysninger om virkelig verdi	17 – 28
Bruk av en eksperts arbeid	29 – 32
Revisjonshandlinger for å håndtere risikoen for vesentlig feilinformasjon i foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi	33 – 55
Opplysninger om virkelige verdier	56 – 60
Vurdering av resultatene av revisjonshandlinger	61 – 62
Uttalelser fra ledelsen	63 – 64
Kommunikasjon til dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll	65
Ikrafttredelsesdato	66

Vedlegg: Målinger av og opplysninger om virkelig verdi under forskjellige rammeverk for økonomisk rapportering.

RS 545 "Revisjon av målinger av og opplysninger om virkelig verdi" må leses i sammenheng med "Forord til standarder for kvalitetskontroll, revisjon, attestasjon og beslektede tjenester" som beskriver grunnlaget for utarbeidelsen av standardene, forholdet mellom standardene og lovgivningen om revisors oppgaver og plikter, og standardenes autoritet.

Innledning

1. Hensikten med denne standarden er å fastsette normer og gi veiledning om revisjon av målinger av og opplysninger om virkelig verdi i regnskaper. Denne RS-en tar spesielt opp revisjonsmessige vurderinger vedrørende måling, presentasjon og opplysninger om vesentlige eiendeler, forpliktelser og spesifikke komponenter av egenkapital som er presentert til virkelig verdi i regnskapet, eller hvor det er gitt opplysninger om virkelig verdi. Målinger av virkelig verdi av eiendeler, forpliktelser og komponenter av

egenkapital kan skrive seg både fra den opprinnelige registreringen av transaksjoner og fra senere verdiendringer. Endringer i målinger av virkelig verdi som finner sted over tid, kan behandles på forskjellige måter under forskjellige rammeverk for økonomisk rapportering. For eksempel kan enkelte rammeverk kreve at slike endringer vises direkte i egenkapitalen, mens andre kan kreve at de skal vises i resultatregnskapet.

2. Selv om denne RS-en gir veiledning om revisjon av målinger av og opplysninger om virkelig verdi, kan revisjonsbevis innhentet fra andre revisjonshandlinger også gi revisjonsbevis som er relevant for målinger av og opplysninger om virkelige verdier. For eksempel kan inspeksjonsrutiner for å verifisere en eiendels eksistens, målt til virkelig verdi, også gi relevant revisjonsbevis om dens verdsettelse (som den fysiske tilstanden til en investeringseiendom).
- 2a. RS 500 "Revisjonsbevis", punkt 16, krever at revisor benytter påstander i tilstrekkelig grad til å danne grunnlag for vurderingen av risikoene for vesentlig feilinformasjon, samt for utforming og utførelse av videre revisjonshandlinger for å håndtere de anslåtte risikoene. Målinger av og opplysninger om virkelig verdi er ikke påstander i seg selv, men kan være relevante i forhold til spesifikke påstander, avhengig av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering.
3. **Revisor må innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at målinger av og opplysninger om virkelig verdi er i samsvar med det rammeverk for økonomisk rapportering som er identifisert for foretaket.** Punkt 22 i RS 315 "Forståelse av foretaket og dets omgivelser og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon" krever at revisor må opparbeide seg en forståelse av det rammeverket for økonomisk rapportering som gjelder for foretaket.
4. Ledelsen er ansvarlig for å gjennomføre målingene av virkelig verdi og å gi opplysningene i regnskapet. Som en del av oppfyllelsen av sine oppgaver og plikter må ledelsen etablere en regnskaps- og økonomisk rapporteringsprosess for å bestemme målinger av og opplysninger om virkelig verdi, velge hensiktsmessige vurderingsmetoder, identifisere og i tilstrekkelig grad underbygge eventuelle viktige forutsetninger som er lagt til grunn, gjennomføre vurderingen og sikre at presentasjonen og opplysningene om virkelig verdi er i samsvar med det rammeverk for økonomisk rapportering som gjelder for foretaket.
5. Mange målinger basert på estimer, herunder målinger av virkelig verdi, er av natur upresise. Ved målinger av virkelig verdi, særlig målinger som ikke omfatter avtalemessige kontantstrømmer eller hvor markedsinformasjon ikke er tilgjengelig når estimatet utarbeides, innebærer estimer for virkelig verdi ofte usikkerhet både når det gjelder beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer. Målinger av virkelig verdi kan også være basert på forutsetninger om fremtidige forhold, transaksjoner eller hendelser der utfallet er usikkert, og verdien vil derfor være gjenstand for endringer over tid. Revisors vurdering av slike forutsetninger bygger på informasjon som er tilgjengelig for revisor når revisjonen utføres. Revisor er ikke ansvarlig for å anslå fremtidige betingelser, transaksjoner eller hendelser som, dersom de hadde vært kjent på tidspunktet for revisjonens utførelse, kunne ha hatt viktig betydning for ledelsens handlinger eller ledelsens forutsetninger som ligger til grunn for målingene av og opplysningene om

virkelig verdi. Forutsetninger som er lagt til grunn ved målinger av virkelig verdi, er artsmessig lik de som er nødvendige for å utvikle andre regnskapsestimater. RS 540 "Revisjon av regnskapsestimater" gir veiledning om revisjon av regnskapsestimater. Denne RS-en tar opp vurderinger som tilsvarende de i RS 540, så vel som andre vurderinger, i spesifikk sammenheng med målinger av og opplysninger om virkelig verdi i samsvar med et gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.

6. Ulike rammeverk for økonomisk rapportering krever eller tillater forskjellige former for målinger av og opplysninger om virkelig verdi i regnskaper. De varierer også med hensyn til hvilket veiledningsnivå de gir om grunnlaget for å måle eiendeler og forpliktelser eller opplysninger i denne forbindelse. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering gir bindende veiledning, andre gir generell veiledning, og enkelte gir ingen veiledning i det hele tatt. Dessuten eksisterer det visse bransjespesifikke praksiser for målinger og opplysninger om virkelig verdi. Selv om denne RS-en gir veiledning om revisjon av målinger av og opplysninger om virkelig verdi, behandler den ikke spesifikke eiendels- eller forpliktelses-typer, transaksjoner eller bransjespesifikke praksiser. Vedlegget til denne RS-en drøfter målinger av og opplysninger om virkelig verdi under ulike rammeverk for økonomisk rapportering og forekomsten av målinger av virkelig verdi, herunder det faktum at det kan eksistere forskjellige definisjoner av "virkelig verdi" under slike rammeverk. For eksempel definerer International Accounting Standard (IAS) 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" virkelig verdi som "det beløp som en eiendel kan omsettes for, eller en forpliktelse oppgjøres for, mellom opplyste, villige parter i en transaksjon på armlengdes avstand".
7. I de fleste rammeverk for økonomisk rapportering er det en forutsetning som ligger til grunn for begrepet målinger av virkelig verdi, at foretaket fortsetter driften uten å ha til hensikt eller ha behov for å avvikle eller vesentlig innskrenke omfanget av driften, eller å foreta noen transaksjon på ugunstige vilkår. I så fall vil derfor virkelig verdi ikke være beløpet som et foretak vil motta eller betale ved en påtvunget transaksjon, ufrivillig likvidasjon eller et forsert salg. Et foretak kan imidlertid måtte ta hensyn til den eksisterende økonomiske eller driftsmessige situasjon når det bestemmer virkelig verdier av sine eiendeler og forpliktelser dersom det aktuelle rammeverk for økonomisk rapportering pålegger eller tillater det, og vedkommende rammeverk kan spesifisere hvordan dette skal gjøres. For eksempel kan ledelsens plan om forsert avhendelse av en eiendel for å dekke spesifikke forretningsmessige mål, være relevant for bestemmelsen av virkelig verdi av vedkommende eiendel.
8. Målingen av virkelig verdi kan være relativt enkel for visse eiendeler eller forpliktelser; for eksempel for eiendeler som er kjøpt eller solgt i aktive og åpne markeder som gir umiddelbart tilgjengelig og pålitelig informasjon om omsetningspriser. Målingen av virkelig verdi for andre eiendeler eller forpliktelser kan være mer sammensatt. Det kan forekomme at det ikke eksisterer noe aktivt marked for en spesifikk eiendel eller at vedkommende eiendel har karakteristiske trekk som gjør det nødvendig for ledelsen å estimere dens virkelige verdi (for eksempel en investeringseiendom eller et sammensatt finansielt instrument). Den estimerte virkelige verdi kan beregnes ved bruk av en verdsettelsesmodell (for eksempel en modell som bygger på prognoser og neddiskontering av fremtidige kontantstrømmer) eller ved bistand av en ekspert, for eksempel en uavhengig verdsetter.

9. Usikkerhet ved en post eller mangel på objektive data kan medføre at det ikke kan utarbeides et rimelig estimat. I så fall vurderer revisor hvorvidt revisjonsberetningen må modifiseres i samsvar med RS-700 "Revisjonsberetningen".

Revisors forståelse av foretakets prosess for å bestemme virkelig verdi og hvilke opplysninger som skal gis om virkelig verdi, og av relevante kontrollaktiviteter, samt revisors vurdering av risiko i denne forbindelse

10. **Som en del av forståelsen av foretaket og dets omgivelser, herunder dets interne kontroll, må revisor skaffe seg en forståelse av hvordan foretaket tar standpunkt til målinger av og opplysninger om virkelig verdi, og en forståelse av de relevante kontrollaktivitetene, tilstrekkelig til å identifisere og vurdere risikoene for vesentlig feilinformasjon på påstandsnivå og til å utforme og gjennomføre ytterligere revisjonshandlinger.**
11. Ledelsen er ansvarlig for å etablere en regnskaps- og rapporteringsprosess for å gjennomføre målinger av virkelig verdi. I enkelte tilfeller kan målingen av virkelig verdi og dermed prosessen som er etablert av ledelsen for å bestemme virkelig verdi, være enkel og pålitelig. For eksempel kan ledelsen være i stand til å vise til publiserte prisnoteringer for å bestemme virkelig verdi av omsettelige verdipapirer som eies av foretaket. Enkelte målinger av virkelig verdi er imidlertid av natur mer sammensatte enn andre og påvirkes av usikkerhet om hvorvidt hendelser vil inntreffe, eller av usikkerhet om hendelsenes utfall, slik at det må tas forutsetninger som kan innebære bruk av skjønn som en del av målingsprosessen. Revisors forståelse av målingsprosessen, herunder dens kompleksitet, bidrar til å identifisere og vurdere risikoene for vesentlig feilinformasjon for å bestemme type, tidspunkt for utførelse og omfang av de videre revisjonshandlingene.
12. For å skaffe seg forståelse av foretakets prosess for å bestemme målinger av og opplysninger om virkelig verdi, vurderer revisor for eksempel:
- De relevante kontrollaktivitetene over prosessen som benyttes for å måle virkelig verdi, herunder for eksempel kontroller over data og arbeidsdeling mellom de som gjennomfører underliggende transaksjoner på vegne av foretaket, og de som er ansvarlige for å gjennomføre verdivurderingene.
  - Ekspertisen og erfaringen til personene som bestemmer målingene av virkelig verdi.
  - Hvilken rolle informasjonsteknologi har i prosessen.
  - Typene konti og transaksjoner som krever målinger av eller opplysninger om virkelig verdi (for eksempel hvorvidt kontiene oppstår fra registrering av rutinemessige transaksjoner som gjentar seg, eller hvorvidt de oppstår av ikke-rutinemessige eller uvanlige transaksjoner).
  - I hvilken utstrekning foretakets prosess bygger på en serviceorganisasjon som tilbyr målinger av virkelig verdi eller data som underbygger målingen. Når et foretak benytter en serviceorganisasjon, oppfylder revisor kravene i RS 402 "Revisjon i foretak som benytter serviceorganisasjoner".

- I hvilken utstrekning foretaket bruker eksperters arbeid ved gjennomføringen av målinger av og opplysninger om virkelig verdi (se RS 620 "Bruk av en eksperts arbeid", punkt 29-32).
  - Betydelige forutsetninger som ledelsen har lagt til grunn ved bestemmelsen av virkelig verdi.
  - Dokumentasjonen som underbygger ledelsens forutsetninger.
  - Metodene som er benyttet for å utvikle og anvende ledelsens forutsetninger og for å overvåke endringer i disse forutsetningene.
  - Integriteten i endringskontroller og sikkerhetsrutiner for vurderingsmodeller og relevante informasjonssystemer, herunder godkjennelsesrutiner.
  - Kontrollene over konsistens, aktualitet og pålitelighet av dataene som er brukt i vurderingsmodellene.
13. RS 315 "Forståelse av foretaket og dets omgivelser og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon" krever at revisor må opparbeide seg en forståelse av den interne kontrollens komponenter. Spesielt skaffer revisor seg tilstrekkelig forståelse av kontrollaktivitetene som vedrører foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi, for å identifisere og vurdere risikoene for vesentlig feilinformasjon og for å utforme type, tidspunkt og omfang av de videre revisjonshandlingene.
14. **Etter å ha skaffet seg en forståelse av foretakets prosess for å bestemme målinger av og opplysninger om virkelig verdi, må revisor identifisere og vurdere risikoene for vesentlig feilinformasjon på påstandsnivå i forbindelse med målingene av og opplysningene om virkelig verdi i regnskapet for å bestemme type, tidspunkt og omfang av de videre revisjonshandlingene.**
15. I hvilken grad en måling av virkelig verdi er utsatt for feilinformasjon, er en iboende risiko. Følgelig vil type, tidspunkt og omfang av de videre revisjonshandlingene være avhengig av i hvilken grad en måling av virkelig verdi er utsatt for feilinformasjon, og av hvorvidt prosessen for å bestemme virkelig verdi er relativt enkel eller sammensatt.
- 15a. Der revisor har avgjort at risikoen for vesentlig feilinformasjon i tilknytning til målinger av eller opplysning om virkelig verdi er en særskilt risiko som krever spesiell revisjonsmessig vurdering, følger revisor kravene i RS 315.
16. RS 315 drøfter de iboende begrensningene ved interne kontroller. Siden bestemmelse av virkelig verdi ofte innebærer subjektive vurderinger foretatt av ledelsen, kan dette påvirke arten av kontrollaktiviteter som kan implementeres. Etter hvert som kravene til regnskapsmessig og økonomisk rapportering av virkelig verdi blir mer sammensatte, kan målingene av virkelig verdi bli mer utsatt for feilinformasjon. Revisor vurderer kontrollenes iboende begrensninger i slike situasjoner ved vurderingen av risikoen for vesentlig feilinformasjon.

Vurdering av hensiktsmessigheten av målinger av og opplysninger om virkelig verdi

17. **Revisor må vurdere hvorvidt målingene av og opplysningene om virkelig verdi i regnskapet er i samsvar med foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.**
18. Revisors forståelse av kravene i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering og revisors kunnskap om virksomheten og næringen, sammen med resultatene av andre revisjonshandlinger, blir brukt til å vurdere hvorvidt den regnskapsmessige behandlingen av eiendeler eller forpliktelser som krever målinger av virkelig verdi, er tilfredsstillende, og hvorvidt opplysningene om målinger av virkelig verdi og vesentlige usikkerheter i den forbindelse er hensiktsmessige under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.
19. Vurderingen av hensiktsmessigheten av foretakets målinger av virkelig verdi under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering og vurderingen av revisjonsbevis avhenger blant annet av revisors kunnskap om forretningsdriftens art. Dette er spesielt tilfelle der eiendelen eller forpliktelsen eller vurderingsmetoden er meget sammensatt. For eksempel kan finansielle derivater være svært sammensatte, med risiko for at ulike fortolkninger av hvordan virkelig verdi skal bestemmes, vil resultere i ulike konklusjoner. Målingen av virkelig verdi av enkelte poster, for eksempel "forskning og utvikling" eller immaterielle eiendeler anskaffet ved en foretaksintegrasjon, kan innebære spesielle vurderinger som påvirkes av foretakets art og drift dersom slike vurderinger skal gjennomføres under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering som foretaket er underlagt. Også revisors kunnskap om forretningsdriften, sammen med resultatene av andre revisjonshandlinger, kan bidra til å identifisere eiendeler der ledelsen må ta hensyn til verdifall ved å bruke en måling av virkelig verdi i tråd med det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering som foretaket er underlagt.
20. Der metoden for måling av virkelig verdi er spesifisert av rammeverket for økonomisk rapportering, for eksempel med krav om at virkelig verdi av et omsettelig verdipapir skal måles ved bruk av noterte markedspriser i motsetning til bruk av en verdsettelsesmodell, vurderer revisor om målingen av virkelig verdi er konsistent med vedkommende metode.
21. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering forutsetter at virkelig verdi av eiendeler eller forpliktelser kan måles på en pålitelig måte, som et grunnlag for enten å kreve eller tillate målinger av eller opplysninger om virkelig verdi. I enkelte tilfeller kan denne forutsetningen overstyres når en eiendel eller forpliktelse ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked og andre metoder for rimelig estimering av virkelig verdi klart ikke er passende eller ikke vil fungere. Når ledelsen har tilbakevist forutsetningen om at virkelig verdi kan fastslås på en pålitelig måte, innhenter revisor tilstrekkelig og relevant revisjonsbevis for å underbygge dette, og hvorvidt posten regnskapsmessig er behandlet på en riktig måte under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering.
22. **Der det er relevant for målingene av og opplysningene om virkelig verdi under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering som foretaket er underlagt, må**

revisor innhente revisjonsbevis for at ledelsen har til hensikt å gjennomføre spesifikke handlingsplaner og vurdere dens evne til å gjøre dette.

23. Under noen rammeverk for økonomisk rapportering er ledelsens hensikt med en eiendel eller forpliktelse et kriterium for å bestemme krav til måling, presentasjon og opplysninger, og hvordan endringer i virkelig verdier blir rapportert i regnskapet. I slike rammeverk for økonomisk rapportering er ledelsens hensikt viktig for å avgjøre om foretakets bruk av virkelig verdi er hensiktsmessig. Ledelsen dokumenterer ofte planer og intensjoner som er av betydning for spesifikke eiendeler eller forpliktelser, og det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering kan kreve at dette blir gjort. Mens omfanget av revisjonsbevis som må innhentes om ledelsens intensjon, er en sak for profesjonelt skjønn, omfatter revisjonshandlingene normalt forespørsler til ledelsen med hensiktsmessig bekreftelse av svarene, for eksempel gjennom:
- Vurdering av ledelsens tidligere historie med hensyn til å gjennomføre sine uttalte intensjoner når det gjelder eiendeler eller forpliktelser.
  - Gjennomgåelse av skriftlige planer og annen dokumentasjon, herunder, når det er aktuelt, budsjetter, styrereferater etc.
  - Vurdering av ledelsens uttalte begrunnelser for å velge en spesiell handlingsplan.
  - Vurdering av ledelsens evne til å gjennomføre en spesiell handlingsplan gitt foretakets økonomiske omstendigheter, herunder konsekvensene av dets kontraktsmessige forpliktelser.

Revisor vurderer også ledelsens evne til å følge en spesifikk handlingsplan dersom evnen er relevant for bruken, eller unntak fra bruk, av måling av virkelig verdi under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering .

24. **Når det foreligger alternative metoder for måling av virkelig verdi under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering, eller når målemetoder ikke er bestemt, må revisor vurdere hvorvidt den benyttede metoden er hensiktsmessig under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering.**
25. Vurderingen av hvorvidt målemetoden for virkelig verdi passer under omstendighetene, krever bruk av profesjonelt skjønn. Når ledelsen velger én av flere alternative vurderingsmetoder som er tilgjengelige under det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering, skaffer revisor seg en forståelse av ledelsens logiske begrunnelse for valget gjennom diskusjon med ledelsen. Revisor vurderer hvorvidt:
- (a) ledelsen i tilstrekkelig grad har vurdert og på hensiktsmessig måte anvendt kriteriene, dersom det foreligger slike, som er gitt i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering for å underbygge den valgte metoden;
  - (b) vurderingsmetoden passer etter omstendighetene gitt arten av eiendel eller forpliktelse som blir vurdert, og foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering; og
  - (c) vurderingsmetoden passer i forhold til forretningsdriften, næringen og miljøet som foretaket opererer innenfor.
26. Ledelsen kan ha fastslått at forskjellige vurderingsmetoder resulterer i betydelig forskjellige målinger av virkelig verdi. I slike tilfeller evaluerer revisor hvordan foretaket

har undersøkt årsakene til disse forskjellene ved gjennomføringen av sine målinger av virkelig verdi.

27. **Revisor må vurdere om foretakets metode for målinger av virkelig verdi er anvendt på en konsistent måte.**
28. Så snart ledelsen har valgt en spesifikk vurderingsmetode, vurderer revisor om foretaket har anvendt dette grunnlaget på en konsistent måte ved målingene av virkelig verdi, og i så fall hvorvidt konsistensen er hensiktsmessig når det tas hensyn til mulige endringer i miljøet eller omstendighetene som påvirker foretaket, eller endringer i kravene som følger av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering. Dersom ledelsen har endret vurderingsmetoden, vurderer revisor om ledelsen på en tilfredsstillende måte kan vise at den nye metoden gir et riktigere grunnlag for målingen, eller om endringen er understøttet av en endring i kravene i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering som enheten er underlagt, eller av en endring i omstendigheter. For eksempel kan innføringen av et aktivt marked for en spesiell klasse eiendeler eller forpliktelser tyde på at bruken av neddiskonterte kontantstrømmer for å estimere virkelig verdi av slike eiendeler eller forpliktelser, ikke lenger er hensiktsmessig.

Bruk av en eksperts arbeid

29. **Revisor må ta standpunkt til behovet for å bruke en eksperts arbeid.** Revisor kan ha den nødvendige dyktighet og kunnskap til å planlegge og gjennomføre revisjonshandlinger vedrørende virkelig verdi, eller kan bestemme seg for å bruke en eksperts arbeid. Før beslutningen tas, vurderer revisor forholdene som er drøftet i punkt 7 i RS 620 "Bruk av en eksperts arbeid".
30. Dersom det er planlagt å bruke en ekspert, innhenter revisor tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at slikt arbeid er tilfredsstillende for revisjonens formål, og etterlever kravene i RS 620.
31. Ved planleggingen av bruk av en eksperts arbeid vurderer revisor hvorvidt ekspertens forståelse av definisjonen av virkelig verdi og metoden som eksperten vil benytte for å bestemme virkelig verdi, er konsistente med ledelsens og kravene i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering. For eksempel kan det forekomme at metoden som benyttes av en ekspert for å estimere virkelig verdi av fast eiendom eller et komplisert derivat, eller aktuar metodikkene som er utviklet for å estimere virkelig verdi av forsikringsforpliktelser, krav fra reassuranse og tilsvarende poster, ikke behøver være konsistente med måleprinsippene i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering. Følgelig vurderer revisor slike forhold, ofte ved å diskutere, gi instruksjer eller gjennomgå instruksjer som er gitt til eksperten, eller når revisor leser ekspertens rapport.
32. I samsvar med RS 620 vurderer revisor hensiktsmessigheten av ekspertens arbeid som revisjonsbevis. Mens rimeligheten av forutsetninger og hensiktsmessigheten av metodene som er brukt, og deres anvendelse, er ekspertens ansvar, skaffer revisor seg en forståelse av viktige forutsetninger og benyttede metoder og vurderer hvorvidt de er

hensiktsmessige, fullstendige og rimelige, basert på revisors kunnskap om forretningsdriften og resultatene av andre revisjonshandlinger. Revisor vurderer ofte disse forholdene ved å diskutere dem med eksperten. I punktene 39 til og med 49 drøftes revisors vurdering av viktige forutsetninger som er brukt av ledelsen, herunder forutsetninger som ledelsen har bygget på basert på en eksperts arbeid.

Revisjonshandlinger for å håndtere risikoen for vesentlig feilinformasjon i foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi

33. **Revisor må utforme og gjennomføre videre revisjonshandlinger for å håndtere anslåtte risikoer for vesentlig feilinformasjon i påstander vedrørende foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi.** RS 330, "Revisjonshandlinger for å håndtere anslått risiko", drøfter revisors oppgaver og plikter til å utforme og gjennomføre videre revisjonshandlinger av type, tidspunkt for utførelse og omfang som er egnet til å håndtere den anslåtte risiko for vesentlig feilinformasjon på påstandsnivå. Slike videre revisjonshandlinger inkluderer test av kontroller og substanskontroller, som omstendighetene tilsier. Punktene 34-35 nedenfor gir ytterligere detaljert veiledning om substanskontroller som kan være relevante i forhold til foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi
34. På grunn av det store antall mulige målinger av virkelig verdi, fra de relativt enkle til de sammensatte, kan revisors handlinger variere betydelig i type, tidspunkt for utførelse og omfang. For eksempel kan substanskontroller vedrørende målinger av virkelig verdi omfatte (a) testing av ledelsens viktige forutsetninger, vurderingsmodellen og de underliggende data (se punktene 39 – 49), (b) utvikling av uavhengige estimater av virkelig verdi for å underbygge hensiktsmessigheten av målingene av virkelig verdi (se punkt 52), eller (c) vurdering av effekten av etterfølgende hendelser på målinger av og opplysninger om virkelig verdi- (se punktene 53 – 55).
35. Publiserte prisnoteringer i et aktivt marked er normalt det beste revisjonsbevis på virkelig verdi. Enkelte målinger av virkelig verdi er imidlertid av natur mer sammensatte enn andre. Denne kompleksiteten oppstår enten på grunn av arten av posten som blir målt til virkelig verdi, eller på grunn av vurderingsmetoden som kreves av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering eller er valgt av ledelsen. For eksempel tillater enkelte rammeverk for økonomisk rapportering, i mangel av noterte priser i et aktivt marked, et estimat av virkelig verdi basert på et alternativt grunnlag som diskonterte kontantstrømmer eller en modell som tar utgangspunkt i sammenlignbare transaksjoner. Sammensatte målinger av virkelig verdi karakteriseres normalt av større usikkerhet i måleprosessen. Denne større usikkerheten kan være et resultat av:
- Lengden på prognoseperioden.
  - Antall viktige og sammensatte forutsetninger tilknyttet prosessen.
  - Høyere grad av subjektivitet tilknyttet forutsetningene og faktorene benyttet i prosessen.
  - En høyere grad av usikkerhet tilknyttet fremtidig forekomst eller utfall av hendelser som underbygger de benyttede forutsetningene.
  - Mangel på objektive data når det er benyttet svært subjektive faktorer.

36. Revisors forståelse av måleprosessen, herunder dens kompleksitet, bidrar til revisors bestemmelse av type, tidspunkt for utførelse og omfang av revisjonshandlingene som skal utføres. Følgende er eksempler på vurderinger ved utformingen av revisjonshandlinger:
- Bruk av prisnoteringer for å oppnå revisjonsbevis for verdsettelse kan kreve en forståelse av omstendighetene rundt utviklingen av noteringen. Der noterte verdipapirer eies som investering, kan for eksempel vurderingen av de noterte markedsprisene kreve justering under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering dersom eiendelen er av betydelig størrelse eller er gjenstand for begrenset omsettelighet.
  - Ved bruk av revisjonsbevis fremskaffet av en tredjepart, vurderer revisor dennes pålitelighet. For eksempel når informasjonen er innhentet gjennom bruk av eksterne bekreftelser, vurderer revisor respondentens kompetanse, uavhengighet, autoritet til å avgi svar, kjennskap til saken som bekreftes og objektivitet, for å vurdere påliteligheten av beviset. Omfanget av disse revisjonshandlingene vil variere med den anslåtte risikoen for vesentlig feilinformasjon knyttet til målingene av virkelig verdi. Revisor etterlever i denne forbindelse kravene i RS 505 "Eksterne bekreftelser".
  - Revisjonsbevis som underbygger målinger av virkelig verdi, for eksempel en vurdering foretatt av en uavhengig verdsetter, kan innhentes på tidspunkt som ikke stemmer med den dato foretaket skal måle og rapportere per i sitt regnskap. I slike tilfeller innhenter revisor revisjonsbevis for at ledelsen har tatt hensyn til virkningen av hendelser, transaksjoner og endringer i omstendigheter som har oppstått mellom dato for målingen av virkelig verdi og rapporteringsdatoen.
  - Det stilles ofte sikkerhet for visse typer investeringer i gjeldsinstrumenter som enten kreves målt til virkelig verdi eller som blir vurdert for mulig nedskrivning. Dersom sikkerheten er en viktig faktor ved målingen av virkelig verdi av investeringen eller ved vurderingen av dens bokførte verdi, innhenter revisor tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende eksistens, verdi, rettigheter og tilgang til eller retten til å overføre slik sikkerhet, herunder vurdering av hvorvidt alle relevante forpliktelser er registrert, og vurderer om det er gitt hensiktsmessige opplysninger om sikkerheten under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.
  - I visse situasjoner kan det være nødvendig at revisor gjennomfører ytterligere revisjonshandlinger, for eksempel inspeksjon av en eiendel, for å oppnå tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis om hensiktsmessigheten av en måling av virkelig verdi. For eksempel kan inspeksjon av en investeringseiendom være nødvendig for å oppnå informasjon om den aktuelle eiendelens fysiske tilstand, av betydning for dens virkelige verdi, eller inspeksjon av et verdipapir kan avsløre en begrensning i omsetteligheten som kan påvirke dets verdi.

Testing av ledelsens viktige forutsetninger, vurderingsmodellen og underliggende data

37. Revisors forståelse av påliteligheten av prosessen som benyttes av ledelsen for å bestemme virkelig verdi, er et viktig element for å underbygge beløpene man kommer fram til, og påvirker derfor type, tidspunkt for utførelse og omfang av de videre revisjonshandlingene. En pålitelig prosess for å bestemme virkelig verdi, er en prosess som resulterer i rimelig konsistente målinger og, der det er relevant, presentasjon og

opplysninger om virkelig verdi når den blir brukt under like omstendigheter. Ved innhenting av revisjonsbevis om foretakets målinger av og opplysninger om virkelig verdi vurderer revisor hvorvidt:

- (a) ledelsens forutsetninger er rimelige;
  - (b) målingene av virkelig verdi ble gjennomført ved bruk av en hensiktsmessig modell, dersom det er aktuelt, og
  - c) ledelsen benyttet relevant informasjon som i rimelig grad var tilgjengelig på tidspunktet.
38. Estimeringsteknikker og -forutsetninger og revisors vurdering og sammenligning av målinger av virkelig verdi utført i tidligere perioder, dersom det foreligger slike, med resultater innhentet i inneværende periode, kan gi revisjonsbevis for påliteligheten av ledelsens prosesser. Revisor vurderer imidlertid også hvorvidt slike variasjoner er et resultat av endringer i økonomiske omstendigheter.
39. **Når revisor konkluderer med at det er særskilt risiko knyttet til virkelige verdier, eller når det ellers er aktuelt, må revisor vurdere om viktige forutsetninger lagt til grunn av ledelsen ved målingen av virkelige verdier, både enkeltvis og som en helhet, gir et rimelig grunnlag for målingene av og opplysningene om virkelig verdi i foretakets regnskap.**
40. Det er nødvendig at ledelsen tar forutsetninger, herunder forutsetninger som ledelsen bygger på basert på en eksperts arbeid, for å utvikle målinger av virkelig verdi. For disse formål omfatter ledelsens forutsetninger også de forutsetningene som er utviklet under veiledning av de som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Forutsetninger er integrerte komponenter av mer sammensatte vurderingsmetoder, for eksempel vurderingsmetoder som benytter en kombinasjon av estimerte forventede fremtidige kontantstrømmer sammen med estimerte verdier av eiendeler eller forpliktelser i fremtiden, diskontert til nåverdi. Revisorer er spesielt oppmerksomme på de viktige forutsetningene som ligger til grunn for en vurderingsmetode og vurderer hvorvidt slike forutsetninger er rimelige. For å gi et rimelig grunnlag for målinger av og opplysninger om virkelig verdi, må forutsetninger være relevante, pålitelige, nøytrale, forståelige og fullstendige. Punkt 36 i ”Rammeverk for attestasjonsoppdrag” beskriver disse karakteristiske trekk i større detalj.
41. Spesifikke forutsetninger vil variere med de karakteristiske trekk ved eiendelen eller forpliktelsen som blir vurdert, og med den benyttede vurderingsmetoden, (for eksempel gjenanskaffelseskost, markedsverdi eller en inntektsbasert angrepsmåte). For eksempel vil det der neddiskonterte kontantstrømmer (en inntektsbasert angrepsmåte) blir brukt som vurderingsmetode, være forutsetninger om kontantstrømsnivået, tidsperioden som blir benyttet i analysene og diskonteringsfaktoren.
42. Forutsetninger er normalt underbygget av ulike typer revisjonsbevis fra interne og eksterne kilder som gir objektiv støtte for de benyttede forutsetningene. Revisor vurderer kilden og påliteligheten av revisjonsbevis som underbygger ledelsens forutsetninger, herunder vurderes forutsetningene i lys av historisk informasjon og det evalueres hvorvidt de er basert på planer som ligger innenfor foretakets kapasitet.

43. Revisjonshandlinger rettet mot ledelsens forutsetninger blir utført i sammenheng med revisjonen av foretakets regnskap. Målet med revisjonshandlingene er derfor ikke spesielt å innhente tilstrekkelig og relevant revisjonsbevis for å gi uttrykk for en mening om selve forutsetningene. Revisor gjennomfører heller revisjonshandlinger for å vurdere hvorvidt forutsetningene gir et rimelig grunnlag for målingen av virkelig verdier i forbindelse med revisjon av regnskapet sett som helhet.
44. Det er nødvendig at ledelsen utviser skjønn for å identifisere de forutsetningene som fremstår som viktige for målingene av virkelig verdi. Revisor konsentrerer sin oppmerksomhet om viktige forutsetninger. Generelt dekker viktige forutsetninger forhold som har vesentlig innvirkning på målingen av virkelig verdi og kan omfatte forutsetninger som er:
- (a) sensitive for variasjon eller usikkerhet når det gjelder beløp eller art. For eksempel kan forutsetninger om kortsiktig rentefot være mindre utsatt for signifikant variasjon enn forutsetninger om langsiktig rentefot;
  - (b) utsatt for feil anvendelse eller skjevheter.
45. Revisor vurderer verdsettingens sensitivitet for endringer i viktige forutsetninger, herunder markedsbetingelser som kan påvirke verdien. Når det er aktuelt, oppmuntrer revisor ledelsen til å benytte teknikker som sensitivitetsanalyser for å hjelpe til å identifisere særlige sensitive forutsetninger. Når ledelsen ikke benytter slike analyser, vurderer revisor å benytte slike teknikker. Revisor vurderer også hvorvidt usikkerheten i forbindelse med en måling av virkelig verdi, eller mangel på objektive data, kan gjøre at man ikke er i stand til å utarbeide noe rimelig estimat under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering (se punkt 9).
46. Vurderingen av om forutsetningene gir et rimelig grunnlag for målingene av virkelig verdi, vedrører det fullstendige settet av forutsetninger så vel som hver enkelt forutsetning. Det vil ofte være interne sammenhenger mellom forutsetningene, og forutsetningene må derfor være innbyrdes konsistente. En spesiell forutsetning som kan virke rimelig isolert sett, kan vise seg ikke å være rimelig når den benyttes i sammenheng med andre forutsetninger. Revisor vurderer hvorvidt ledelsen har identifisert de viktige forutsetningene og faktorene som påvirker målingen av virkelig verdi.
47. Forutsetningene som målingene av virkelig verdi baseres på (for eksempel diskonteringsfaktoren som er brukt ved beregning av nåverdien av fremtidige kontantstrømmer), vil normalt reflektere hva ledelsen forventer vil bli utfallet av spesifikke mål og strategier. For å være rimelige må slike forutsetninger, både enkeltvis og samlet, også være realistiske og konsistente med
- (a) det generelle økonomiske miljø og foretakets økonomiske omstendigheter;
  - (b) foretakets planer;
  - (c) om det er aktuelt, forutsetninger gjort i tidligere perioder;
  - (d) tidligere erfaringer med eller tidligere betingelser erfart av foretaket i den grad det fortsatt er relevant;
  - (e) andre forhold vedrørende regnskapet, for eksempel forutsetninger lagt til grunn av ledelsen ved regnskapestimater for andre konti i regnskapet enn de som vedrører målinger av og opplysninger om virkelig verdi; og

- (f) dersom det er aktuelt, risikoen ved kontantstrømmer, herunder mulige variasjoner i kontantstrømmene og tilhørende effekt på diskonteringsfaktoren.

Der forutsetningene er påvirket av ledelsens hensikt og evne til å gjennomføre spesifikke handlingsplaner, vurderer revisor om de er konsistente med foretakets planer og tidligere erfaringer (se punktene 22 og 23).

48. Dersom ledelsen bygger på historisk økonomisk informasjon ved utviklingen av sine forutsetninger, vurderer revisor i hvilken grad dette er berettiget. Historisk informasjon behøver imidlertid ikke være representativ for fremtidige forhold eller hendelser, for eksempel dersom ledelsen har til hensikt å engasjere seg i nye aktiviteter eller omstendighetene forandrer seg.
49. For poster som er vurdert av foretaket ved bruk av en vurderingsmodell, forventes det ikke at revisor skal erstatte foretaksledelsens skjønn med sitt. Revisor gjennomgår snarere modellen og vurderer hvorvidt den er hensiktsmessig, og om forutsetningene som er benyttet er rimelige. For eksempel kan det være galt å bruke en metode som bygger på diskontert kontantstrøm ved vurdering av en egenkapitalinvestering i et nystartet foretak dersom det ikke foreligger inntekter i inneværende periode som prognosen for fremtidige inntekter og kontantstrømmer kan baseres på.
50. **Revisor må utføre revisjonshandlinger knyttet til dataene som er benyttet ved utviklingen av målinger av og opplysninger om virkelig verdi og vurdere hvorvidt målingene av virkelig verdi er gjennomført på hensiktsmessig måte basert på slike data og ledelsens forutsetninger.**
51. Revisor vurderer hvorvidt dataene som målingene av virkelig verdi er basert på, herunder data brukt i en eksperts arbeid, er nøyaktige, fullstendige og relevante; og hvorvidt målingene av virkelig verdi er bestemt på hensiktsmessig måte ved bruk av slike data og ledelsens forutsetninger. Revisors handlinger kan også omfatte for eksempel revisjonshandlinger som verifisering av kilden til dataene, matematiske kontrollberegning og gjennomgåelse av informasjon for intern konsistens, herunder hvorvidt slik informasjon er konsistent med ledelsens hensikt om å gjennomføre spesifikke handlingsplaner diskutert i punktene 22 og 23.

Utvikling av uavhengige virkelig verdi-estimer for bekreftelsesformål

52. Revisor kan utarbeide et uavhengig estimat for virkelig verdi (for eksempel ved bruk av en revisorutviklet modell) for å bekrefte foretakets måling av virkelig verdi. Ved utvikling av et uavhengig estimat med bruk av ledelsens forutsetninger vurderer revisor disse forutsetningene i samsvar med drøftelsen i punktene 39 – 49. I stedet for bruk av ledelsens forutsetninger kan revisor utvikle egne forutsetninger for å sammenligne med ledelsens målinger av virkelig verdi. Ikke desto mindre forstår revisor ledelsens forutsetninger også i det tilfellet. Revisor benytter denne forståelsen til å forsikre seg om at revisors modell tar hensyn til de viktige variable og til å evaluere eventuelle viktige forskjeller fra ledelsens estimat. Revisor utfører også revisjonshandlinger knyttet til data brukt til å utvikle målinger av og opplysninger om virkelig verdi slik det er drøftet i punktene 50 og

51. Revisor vurderer veiledningen i RS 520 "Analytiske kontrollhandlinger" når disse kontrollhandlingene blir gjennomført i løpet av et revisjonsoppdrag.

Hendelser etter balansedagen

53. **Revisor må vurdere virkningen av hendelser etter balansedagen på målinger av og opplysninger om virkelig verdi i regnskapet.**
54. Transaksjoner og hendelser som inntreffer etter årsslutt, men før revisjonen avsluttes, kan gi hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende ledelsens målinger av virkelig verdi. For eksempel kan et salg av investeringseiendom kort tid etter årsslutt gi revisjonsbevis for målingen av virkelig verdi.
55. I perioden etter balansedagen kan imidlertid omstendighetene endre seg fra de som forelå på balansedagen. Informasjon om virkelig verdi etter balansedagen kan avspeile hendelser som oppstår etter periodens slutt og ikke omstendighetene som eksisterte per balansedato. For eksempel utgjør prisene i et aktivt handlet markedsverdipapir som endrer seg etter avslutningsperiodens slutt, normalt ikke noe hensiktsmessig revisjonsbevis for verdiene av eiendelene som eksisterte ved periodens slutt. Revisor overholder RS 560 "Hendelser etter balansedagen" når revisjonsbevis vedrørende slike hendelser blir evaluert.

Opplysninger om virkelig verdier

56. **Revisor må vurdere hvorvidt opplysningene om virkelig verdier som er gitt av foretaket, er i samsvar med foretakets rammeverk for økonomisk rapportering.**
57. Opplysning om virkelig verdi-informasjon er en viktig side ved regnskap i mange rammeverk for økonomisk rapportering. Ofte kreves det opplysninger om virkelig verdi på grunn av relevansen for brukere ved vurdering av foretakets resultat og økonomiske stilling. I tillegg til informasjonen om virkelig verdi som kreves av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering, gir enkelte foretak frivillig tilleggsinformasjon om virkelige verdier i notene.
58. Ved revisjon av målinger av virkelig verdi og tilhørende opplysninger i notene til regnskapet, enten det kreves av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering eller er gitt frivillig, utfører revisor normalt i hovedsak de samme typer revisjonshandlinger som ved revisjon av målinger av virkelig verdi som vises i regnskapet. Revisor innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at vurderingsprinsippene er hensiktsmessig under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering, at de blir anvendt på en konsistent måte, og at det blir opplyst om estimeringsmetoden og betydelige forutsetninger som er brukt, i samsvar med foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering. Revisor vurderer også hvorvidt frivillig informasjon kan være uhensiktsmessig i tilknytning til regnskapet. Ledelsen kan for eksempel gi opplysning om en aktuell salgsverdi for en eiendel uten å nevne at salg ikke kan skje i nær fremtid på grunn av avtalte betydelige restriksjoner.

59. Revisor vurderer hvorvidt foretaket har gitt hensiktsmessige opplysninger om virkelig verdi-informasjon som kreves av rammeverket for økonomisk rapportering. Dersom det er høy usikkerhet ved målingen av en eiendel/post, vurderer revisor hvorvidt opplysningene er tilstrekkelige til å informere brukerne om denne usikkerheten. Revisor kan for eksempel vurdere hvorvidt det under foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering er hensiktsmessig å gi opplysninger om en skala av beløp, og om forutsetningene som er lagt til grunn ved beregningen av skalaen, som med rimelighet antas å dekke området hvor den aktuelle virkelige verdi ligger, når ledelsen vurderer det slik at en presentasjon av ett enkelt beløp ikke er hensiktsmessig. Når det er aktuelt, vurderer revisor også hvorvidt foretaket har oppfylt de regnskapsmessige og opplysningsmessige krav vedrørende endringer i vurderingsmetoden som er benyttet for å bestemme målinger av virkelig verdi.
60. Når det ikke gis opplysninger om virkelig verdi-informasjon under rammeverket for økonomisk rapportering på grunn av at det ikke lar seg gjøre å beregne virkelig verdi med tilstrekkelig pålitelighet, vurderer revisor tilstrekkeligheten av opplysningene som kreves under disse omstendighetene. Dersom foretaket ikke har gitt hensiktsmessige opplysninger om virkelig verdi-informasjon som kreves av det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering, vurderer revisor hvorvidt regnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon som følge av avviket fra det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering.

Vurdering av resultatene av revisjons handlinger

61. **Ved den endelige vurderingen av hvorvidt målingene av virkelig verdi og opplysningene i regnskapet er i samsvar med foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering, må revisor vurdere både tilstrekkeligheten og hensiktsmessigheten av revisjonsbevis som er innhentet, så vel som hvorvidt det aktuelle beviset er konsistent med annet revisjonsbevis som er innhentet og vurdert i løpet av revisjonen.**
62. Ved vurderingen av om målingene av og opplysningene om virkelig verdi i regnskapet er i samsvar med foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering, vurderer revisor om informasjonen og revisjonsbeviset som er innhentet i løpet av revisjonen av målingene av virkelig verdi, er konsistent med annet revisjonsbevis innhentet i løpet av revisjonen, i forhold til regnskapet sett som helhet. Revisor vurderer for eksempel hvorvidt det er eller burde vært et forhold eller en korrelasjon mellom rentefot som er benyttet for å neddiskontere fremtidige kontantstrømmer ved bestemmelsen av virkelig verdi av en investeringseiendom og rentefot på lån som foretaket tar opp i perioden for å anskaffe investeringseiendommer.

Uttalelser fra ledelsen

63. **Revisor må innhente skriftlige uttalelser fra ledelsen vedrørende rimeligheten av viktige forutsetninger, herunder hvorvidt de på en hensiktsmessig måte avspeiler ledelsens hensikt og evne til å gjennomføre spesifikke handlingsplaner på vegne av foretaket der det er relevant for målinger av eller opplysninger om virkelig verdi.**

64. RS 580 "Uttalelser fra ledelsen" drøfter bruk av uttalelser fra ledelsen som revisjonsbevis. Avhengig av arten, vesentligheten og kompleksiteten av de virkelige verdiene, kan ledelsens uttalelser om målinger av og opplysninger om virkelig verdi inneholdt i regnskapet også omfatte uttalelser om:
- Hensiktsmessigheten av målemetodene, herunder tilhørende forutsetninger, som er benyttet av ledelsen ved bestemmelser av virkelig verdier innen det aktuelle rammeverk for økonomisk rapportering, og konsistens ved anvendelsen av metodene.
  - Ledelsens begrunnelse for å avvike fra presumpsjonen for bruk av virkelig verdi i det gjeldende rammeverket for økonomisk rapportering.
  - Fullstendigheten og hensiktsmessigheten av opplysninger vedrørende virkelig verdier i forhold til foretakets gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.
  - Hvorvidt hendelser etter balansedagen krever justeringer av målinger av og opplysninger om virkelig verdi som inngår i regnskapet.

Kommunikasjon til dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll

65. RS 260 "Kommunikasjon av revisjonsmessige forhold til dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll" krever at revisorer skal kommunisere revisjonsmessige forhold av interesse for styring og kontroll til dem som har overordnet ansvar for dette. På grunn av usikkerheten som ofte eksisterer ved enkelte målinger av virkelig verdi, kan den potensielle effekten på regnskapet av eventuelle vesentlige risikoer være av interesse for styring og kontroll. Revisor vurderer for eksempel å kommunisere arten av viktige forutsetninger som er benyttet ved målinger av virkelig verdi, graden av subjektivitet ved utarbeidelsen av forutsetningene og den relative vesentlighet av postene som blir målt til virkelig verdi for finansregnskapet som helhet. Revisor vurderer veiledningen i RS 260 ved bestemmelsen av kommunikasjonens art og form.

Ikrafttredelsesdato

66. Denne RS-en gjelder for revisjon av regnskaper for perioder avsluttet per eller etter 1. januar 2004. Tidligere anvendelse er tillatt.

Tillegg for offentlig sektor

1. Mange steder beveger offentlige myndigheter seg i retning av regnskapsprinsippet og benytter virkelig verdi som grunnlag for vurdering av mange typer eiendeler og forpliktelser, eller for tilleggsopplysninger om poster i regnskapet. Hovedprinsippet i denne RS-en kan derfor anvendes for vurderingene ved revisjon av måling av og opplysninger om virkelig verdi i regnskapene for foretak i offentlig sektor.
2. RS-ens punkt 3 fastslår at når måling av og opplysninger om virkelig verdi er vesentlig for regnskapet, må revisor innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at slike målinger og opplysninger er i samsvar med det rammeverk

for økonomisk rapportering som foretaket benytter. Rammeverket av internasjonale regnskapsstandarder for offentlig sektor inneholder en rekke standarder som krever eller tillater regnskapsføring til, eller opplysning om, virkelige verdier

3. Som det fremgår av punkt 8 i RS-en, kan det være komplisert å bestemme virkelig verdi av visse eiendeler eller forpliktelser der det ikke eksisterer noe aktivt marked. Dette kan særlig være tilfelle i offentlig sektor der virksomheten eier betydelige mengder av spesielle eiendeler. Dessuten er det mange eiendeler i offentlig sektor som ikke genererer kontantstrømmer. I disse tilfellene kan virkelig verdi eller tilsvarende nåverdi estimeres med henvisning til andre vurderingsmetoder, herunder, men ikke begrenset til, avskrevet gjenanskaffelseskost og metoder som baserer seg på prisindekser.

Vedlegg

Målinger av og opplysninger om virkelig verdi under ulike rammeverk for økonomisk rapportering

1. Ulike rammeverk for økonomisk rapportering krever eller tillater en rekke forskjellige målinger av og opplysninger om virkelig verdi i regnskaper. De varierer også med hensyn til hvilken veiledning de gir om grunnlaget for å måle eiendeler og forpliktelser eller tilhørende opplysninger. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering gir foreskrivende veiledning, andre gir generell veiledning, og enkelte gir ingen veiledning i det hele tatt. Dessuten eksisterer det også visse bransjespesifikke målinger og opplysningspraksiser når det gjelder virkelig verdi.
2. Det kan forekomme ulike definisjoner av virkelig verdi i rammeverk for økonomisk rapportering, eller for ulike eiendeler, forpliktelser eller opplysninger innenfor ett spesielt rammeverk. For eksempel defineres virkelig verdi i International Accounting Standard (IAS) 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" som "beløpet som en eiendel kan omsettes for, eller en forpliktelse oppgjøres for, mellom opplyste, villige parter i en transaksjon på armlengdes avstand". Begrepet virkelig verdi forutsetter normalt en aktuell transaksjon, heller enn oppgjør på en eller annen etterfølgende eller tidligere dato. Følgelig vil prosessen for å måle virkelig verdi være et søk etter den estimerte pris som denne transaksjonen ville finne sted til. Dessuten kan ulike rammeverk for økonomisk rapportering benytte begreper som "foretaksspesifikk verdi", "bruksverdi", eller tilsvarende begreper, men kan likevel være innenfor begrepet "virkelig verdi" i denne RS-en.
3. Ulike rammeverk for økonomisk rapportering kan behandle endringer i målinger av virkelig verdi som oppstår over tid, på forskjellige måter. For eksempel kan et gitt rammeverk for økonomisk rapportering kreve at endringer i målinger av virkelig verdi for visse eiendeler eller forpliktelser skal reflekteres direkte i egenkapital, mens slike endringer under andre rammeverk kan inngå i resultatet. I enkelte rammeverk påvirkes beslutningen om hvorvidt det skal benyttes virkelig verdi i regnskapet eller hvordan den skal anvendes, av om ledelsen har til hensikt å gjennomføre visse handlingsplaner med hensyn til den spesifikke eiendel eller forpliktelse.
4. Forskjellige rammeverk for økonomisk rapportering kan kreve visse spesifikke målinger av og opplysninger om virkelig verdi i regnskapet og foreskrive eller tillate dem i varierende grad. Rammeverket for økonomisk rapportering kan:
  - Stille krav til måling, presentasjon og informasjon om visse opplysninger inkludert i regnskapet eller for opplysninger som er gitt i noter til regnskapet eller presentert som supplerende opplysninger.
  - Tillate visse målinger der virkelige verdier benyttes som et foretaks valgmulighet eller bare der visse kriterier er oppfylt.

- Kreve en spesifikk metode for å bestemme virkelig verdi, for eksempel ved bruk av uavhengig taksering eller spesifiserte måter å benytte neddiskonterte kontantstrømmer på.
  - Tillate at det velges en metode for å bestemme virkelig verdi blant en rekke mulige metoder (kriteriene for valget kan, men behøver ikke, være gitt av rammeverket for økonomisk rapportering).
  - Ikke gi veiledning om målinger av eller opplysninger om virkelig verdi på annen måte enn at bruken er åpenbar som følge av skikk eller praksis, for eksempel praksis i en viss næring.
5. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering forutsetter at virkelig verdi kan måles på pålitelig måte for eiendeler eller forpliktelser som en forutsetning enten for å kreve eller tillate målinger av eller opplysninger om virkelig verdi. I enkelte tilfeller kan denne presumsjonen overstyres når en eiendel eller forpliktelse ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked, og det klart ikke er hensiktsmessig eller praktisk å benytte andre metoder for å estimere virkelig verdi på en rimelig måte.
6. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering krever visse spesifikke justeringer eller modifikasjoner av vurderingsinformasjonen eller andre hensyn som er spesielle for en viss eiendel eller forpliktelse. For eksempel kan regnskapsmessig behandling av investeringseiendommer kreve justeringer av taksert markedsverdi, som justeringer for estimerte salgskostnader, justeringer knyttet til eiendommens tilstand og beliggenhet og andre forhold. På tilsvarende måte kan det være nødvendig å justere eller modifisere publiserte prisnoteringer for å komme fram til en mer passende måling av virkelig verdi dersom det ikke er et aktivt marked for en gitt eiendel. For eksempel kan det forekomme at noterte markedspriser ikke gir uttrykk for virkelig verdi dersom det sjelden er aktivitet i markedet, markedet ikke er godt etablert, eller det omsetter et lite antall enheter i forhold til totalt antall omsatte enheter. Følgelig kan det være nødvendig å justere eller modifisere slike markedspriser. For å gjennomføre slike justeringer eller modifikasjoner kan det være behov for alternative kilder til markedsinformasjon.

Forekomsten av målinger av virkelig verdi

7. Målinger og opplysninger basert på virkelig verdi forekommer i økende grad i rammeverk for økonomisk rapportering. Virkelige verdier kan forekomme i og påvirke innholdet av regnskaper på en rekke måter, herunder måling av virkelig verdi av:
- Spesifikke eiendeler eller forpliktelser, som omsettelige verdipapirer eller plikt til å gjøre opp en forpliktelse under et finansielt instrument, rutinemessig eller periodisk vurdert til markedsverdi.
  - Spesifikke egenkapitalkomponenter, for eksempel ved regnskapsmessig behandling av registrering, måling og presentasjon av visse finansielle instrumenter med egenkapitalelementer, som en obligasjon som eieren kan bytte ut med vanlige aksjer i utstederen (konvertibelt lån).
  - Spesifikke eiendeler eller forpliktelser anskaffet ved en foretaksintegrasjon. For eksempel vil den opprinnelige bestemmelsen av goodwill som oppstår ved kjøp av et foretak ved en foretaksintegrasjon, vanligvis være basert på måling av virkelig

verdi av de identifiserbare eiendeler og forpliktelser som er anskaffet, og virkelig verdi av vederlaget som er gitt.

- Spesifikke eiendeler eller forpliktelser justert til virkelig verdi som éngangs-fenomen. Enkelte rammeverk for økonomisk rapportering kan kreve bruk av måling av virkelig verdi for å kvantifisere en justering av en eiendel eller en gruppe eiendeler som et element ved vurdering av nedskrivningsplikt, for eksempel en test av behovet for å nedskrive goodwill anskaffet ved en foretaksintegrasjon basert på virkelig verdi av en definert drifts- eller rapporteringsenhet, hvor verdien så blir allokert til foretakets eller enhetens enkelte eiendeler eller forpliktelser for å komme fram til en beregnet goodwill for sammenligning med den bokførte goodwill.
- Sammenslåtte eiendeler og forpliktelser. Under visse omstendigheter krever målingen av en klasse eller gruppe eiendeler eller forpliktelser en aggregering av virkelig verdi av noen av de enkelte eiendeler eller forpliktelser i en slik klasse eller gruppe. For eksempel kan målingen av en diversifisert låneportefølje under et foretaks gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering bestemmes basert på virkelig verdi av enkelte kategorier lån som utgjør porteføljen.
- Transaksjoner som innebærer bytte av eiendeler mellom uavhengige parter uten pengemessig vederlag. For eksempel ikke-pengemessig bytte av fabrikkfasiliteter i forskjellige forretningsområder.
- Opplysninger gitt i noter til regnskapet eller presentert som supplerende informasjon, men som ikke kommer til uttrykk i regnskapet.